

Нюор

2018

ISSN 0207 - 6543

6+

Атам Ачанны хапарларындан

Бизни тау элибиз Шыкыда бир алапат төре болуучу эди: жете келген жашха, ол акыылбалык болургъа, таматала жарагъан саугъа этип болгъандыла. Бирле тышлы тон тикгендиле, бирле иги бёрк этгендиле. Бирле уа, эр кишиге тийишли къама, ушкок дегенча, сауут-саба бергендиле.

Кязим хажи уа жете келген жашлагъа саугъагъа бичакъла ишлеп болгъанды. Бирге ушагъан эки бичакъ бир заманда да этмегенди. Къаллай болса да, бир энчилиги бола эди саугъагъа деп ишлеген бичагъыны.

Атам Харун Беккини эгечинден туугъан эди да, Кязим хажиге тюберге, андан саугъа сакъларгъа да сылтау керек туюл эди манга.

Заманым жетгенлей, Кязим мени гюрбежиге чакъырды. Иги кесек кёрюк да басдырып:

– Иги жашым кибик, сен бичакълыкъ хазырлай тур, жарагъан бичагъ’а мени боюнумда болсун, – деди. – Бир башха жашны белинде болмагъанча, аллай бичакъ ишлерме санга, Ачан!

Устаны жумушу тынч туюл эди. Бютюнда темирни сыйы Шыкыда, башха тау элдеде да алтынны сыйындан кем болмагъанын эсге алсанг.

Мен, эл ичинде кеп изледим эсе да, бичакълыкъ тапмадым. Мудак болуп, энди уа не этейим деп, амалсыз болдум. Алай болуп тургъанымлай, жапма тюбюнде атамы эски арбасы эсиме тюшдю. Олсагъат алайгъа окъча жетдим.

Арба алайда бек эрттеден тура эди. Жарамазлыкъ болупму атып къойгъан эди атам арбаны огъесе, ишлеп, жангыдан жегерге умутуму бар эди – алайчыгъын билалмайма.

Эски арбаны темирлерине битип, иги кесек турдум. Сора кезюм арба чархны тохунунда быргыда тохтады. Аны чыгъарып алдым да, гюрбежиге къуулдум.

Хажи уа, мен келтирген темирге къарап:

– Жарагъан темирди! Атангдан соруб’а алгъанмыса? – деп сорду.

– Угъа-а-й, аття аны эрттеден бери да хайырланмайды... – дедим.

Болсада, уялып, башымы энишге бошладым.

– Мен бир ишлеген затымы бузаргъа суймеучюме. Атанг кёрсе, жюреги къыйналлыкъды. Иги жашым кибик, атанг арбаны бузгъанынги кёргюнчю, быргыны элтип, жерине сал. Жарамагъан иш этгенсе, – деди хажи.

– Бичакъны уа?..

– Аны ючюн жарсыма. Бир амалсызгъа деп, асырап тургъан къысдырыкчыгъым барды. Бичакъны андан ишлерме. Аллах аны санга буюргъан болур эди.

Хажи, баям, мени – жете келген жашны, уялтмаз ючюн, жукъ къатламады.

Мен арба темирни, алгъанымча, жерине да алай жашырын салгъан эдим. Кязим хажи уа манга аллай бичакъ ишлеген эди акыылбалык къурманлыгъыма! Шыкыда анга сукъланмагъан жокъ эди.

Ол сейирлик бичагъ’а ма буду. Кёремисиз, ауузу бир кесек тауусулгъан эсе да, бюгюн да къолумдан кетермей тутам. Бу манга бек сыйлы саугъа эди. Кесин да Кязим хажини кезюнден тутам. Муну къолума алгъаным сайын, Кязимни къол жылыуун сезгенча болуп, санларыма бир сейир жылыу жайылады...

БОТТАЛАНЫ Рума.

Макъамы БАЙЧЕККУЛАНЫ Абдинни,
сёзлери МОТТАЛАНЫ Светланааны.

Ашыкъмай

Эй, шу-ёх-ум, шу - ёх - ум, ма сан-га жы-лы лёкъ - ум.

Жы-лы лёкъ-ум-ну бер - дим, ыш-ар-ды ман-га Кер - им.

Эжиу:

Ор-ай-да-ра, ор - ай - да, о-ра-да-ра, ор - ай - да.

Для повторения

Жы-лы лёкъ-ум-ну бер - дим, ыш-ар-ды ман-га Кер - им.

Для окончания

Энт-да лёкъ-ум бер - де - ди. Де-ди, де-ди, де - ди.

ШУЁХЛА

Эй, шуёхум, шуёхум,
Ма санга жылы лёкъум.
Жылы лёкъумну бердим,
Ышарды манга Керим.

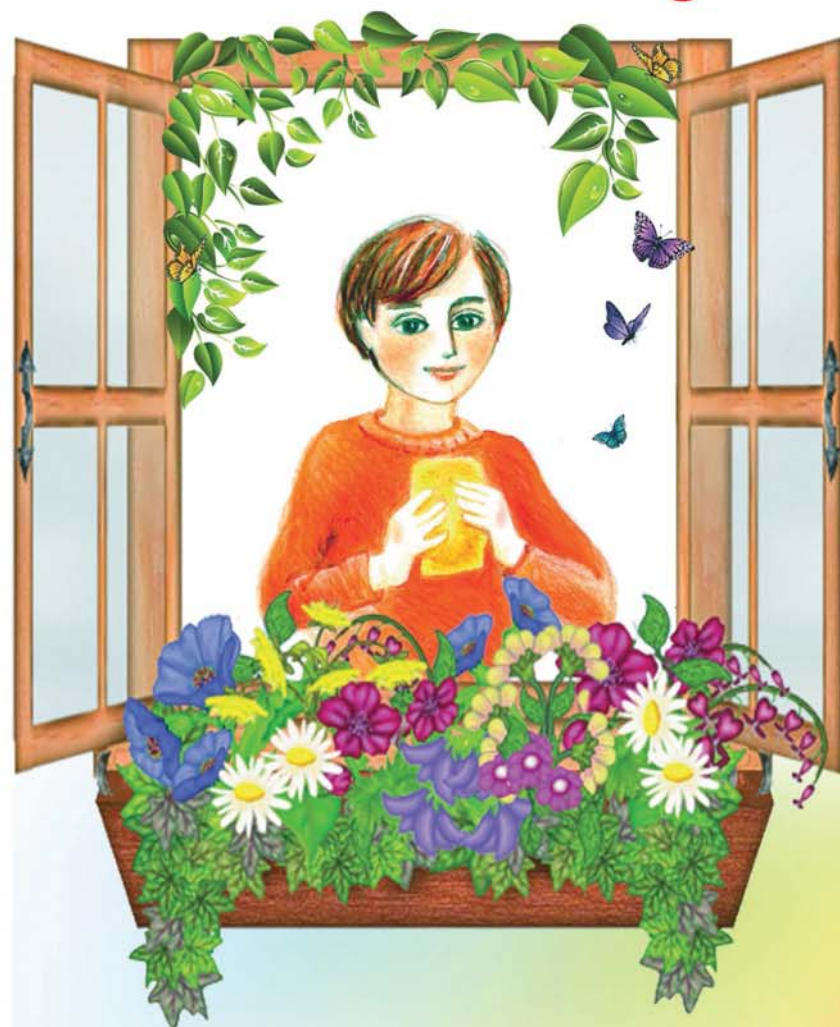
э ж и у:

Ор-ай-да-ра, ор-ай-да,
О-ра-да-ра, ор-ай-да,
Жылы лёкъумну бердим
Ышарды манга Керим.

Кокалары жау болду,
Ауuzu лёкъумдан толду.
Мени аллыма келди,
«Энтта лёкъум бер», – деди.

э ж и у:

Мени аллыма келди:
Энтта лёкъум бер деди,
Энтта лёкъум бер деди.
Энтта лёкъум бер деди,
Деди, деди, деди!

АХМЕТЛАНЫ Хажи-Къасым

Мен эринчек туйюлме

Эрттенликде эринип,
Кюн къызгынчы жатама.
Школума жеталмай,
Хар кимден уялама.

Устазым юйге келип,
Атама тарыгъады.
Ол, анама да тубеп,
Хапарымы айтады.

Ол кюнден башлап манга
Жангы ат атадыла.
«Эринчек» деп атыма,
Къычыралла къатымда.

Энди эртте къобама,
Бет-къолуму жууама.
Школума терк жетип,
Партама олтурама.

Устазны хар сёзюне
Эс буруп тынгылайма.
Эринмей, иги окъуп,
«Тёртле», «бешле» алама.

Эринчеклик тас болду,
Излесем да, тапмайма.
Школда да, юйде да,
Мен тырмансыз жашайма.

Менден тарыгъып келген
Энди адам кёрмейме.
Не тюрлю жумушну да,
Этеме, эринмейме...

Мен эринчек туйюлме,
Суйюп жумуш этеме.

Быргъыда суу болмаса,
Шаудан суу келтиреме.

Мен эринчек туююлме,
Тюкеннге да барама.
Сапын, туз тауусулса,
Аланы да алама.

Анам жумуш айтханлай,
Не аз да эринмейме.
Аны айтханын этмей,
Ары-бери кетмейме.

Мен эринчек туююлме,
Анама болушама.
– Арбазны сыйпа, – десе,
Арбазгъа жан салама.

Мен эринчек туююлме,
Къартлагъа да къарайма.
Не жумуш айтсала да,
Жумушлагъа чабама.

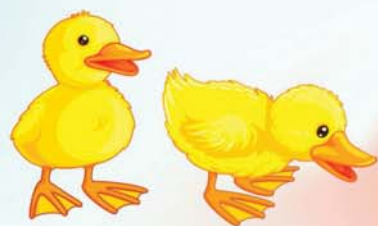
Амма: «Суусапма», – десе,
Суусап береме анга.
Аппа: «Манга да», – десе,
Узатама анга да.

Мен эринчек туююлме,
Ханс арта да билеме.
Бахчаны хансын артып,
Дерслерими этеме.

Устаз къангада жазса,
Дефтерге кечюреме.
Келюмден бир зат берсе,
Аны да терк билеме.

Эринчекди демегиз,
Кеч къалмайма школгъа.
Энди эртте къобама, –
Кюн тийгинчи таулагъа.

Кенделен.

ЁЛМЕЗЛАНЫ Мурадин

БЕШИНЧИ ИНГИР

АКЪЖЕГЕЙЧИК БЛА ЖЕЗМЮЙЮЗЧЮК

Эгиз улакъла Акъжегейчик бла Жезмюйюзчюк, агъач талада ойнаргъа болуп, юйге кеч къалгъандыла.

Акъжегейчик къызчыкъ эди.

– Энди биз юйге къалай барайыкъ? – деп жилягъанды ол. – Бёрю тутар да къояр.

– Тын, – дегенди Жезмюйюзчюк, – таууш этмесенг, бизни бёрю табаллыкъ туюлдю. Бюгече таш тубюнде къалайыкъ да, эрттен бла эртте юйге чабып барырбыз.

Акъжегейчик, асыры къоркъгъандан, кесин тыялмай:

– Ой, анам, ой, аначыгъым, – деп, таууш этип жилягъанды.

Алайтын ётюр баргъан бёрю:

– Тейри, улакъ этчикден къабама, къарайма да, – деп къууанганды.

Акъжегейчик, кёзлери жана, тишлери от чагъа келген бёрюню кёрюп:

– Ой, энди уа не этейик?! – деп, дыгалас этгенди.

Жезмюйюзчюг а, къоркъса да:

– Хобустангы кесинг аша, манга уа бёрю эт сал! Къайдады ол мен тюне-не ёлтюрген бёрюню эти?! – деп къычыргъанды.

Аны эшитген бёрю, жанына къоркъуп, алайдан къачханды.

– Эй, талакъ солуу этип кимден къачып келесе?! – деп соргъанды тюлкую, бёрюге тюбеп.

– Къой, сорма! Бёрю ашагъан улакълардан кючден къутулуп келеме! – дегенди бёрю.

– Ой, сени не уа! Къайда кёргенсе бёрю ашагъан улакъ?

– Да, кёрмеген эсем, нек къачып келеме да?

– Келчи, манга да бир кёр-гюзт ол эт ашагъан улакъланы.

– Угъай-угъай! – дегенди бёрю, – кесинг бар, мен алыкъа жанымдан тоймагъанма!

– Къоркъа эсенг, къуйрукъларыбызны бирге байлайыкъ, – дегенди тюлкую.

– Охо сора, – деп, таукел болгъанды бёрю.

Жезмюйюзчюк, бёрю, тюлкую да нёгер этип, къайтып келгенин кёрюп:

– Тюлкую, борчунгу алып келе болурса дейме. Бусагъат экибиз да бёрю этден бир иги тояйыкъ! – деп къычыргъанды.

Аны эшитген бёрю, тюлкую да суйреп, ызына къачханды.

Ташлагъа тийип, башы чачылгъан тюлкую тишлери ачылып эдиле да, бёрю, кесине кюлген сунуп, аны жардан атханды. Алай тюлкую ызындан кеси да кетгенди.

Къуйрукълары бирге байланып болгъанлары эсингдеди да?

Нарты тауружла – алпын жазнабыз

НАРТ КЪАРАШАУАЙ КЪОЛ ТАШ АТА ТУРГЪАН ЭМЕГЕНЛЕГЕ АМАЛСЫЗ КЪОНАКЪ БОЛУП ТЮШГЕНИ

Эмегенле бир онсегиз бола элле,
Нартдан кѣп да къолай элле.
«Ай, сени уа, нарт къабын!» – деп марай элле.
«Арт къабын», - деп къарай элле...

– Ай, – деди, дей, къарт эмеген,
«Кел» демеген, «бар» демеген, –
Тиймегиз а, тыймагъыз а,
Нартны бери жыймагъыз а!
Бизден артыкъ кѣзю барды,
Ташдан къаты сѣзю барды.
Къая батар эси барды,
Тутуп атар кеси барды.
Хыйлагъа да устады, – деп. –
Ай, сюрмегиз, къыстагъыз! – деп.

Деу эмеген, къашын керип,
Къаш дерча да – башын буруп
Айтды, дейди:
(Тѣртлеме уа аты эди.)
– Тутуп атар неси барды?!
Бир къол жагъыу кеси барды!

Нарт Шауай да, къаршы келип:
– Хей, ишигиз къолай болсун,
Чийбыдырла! – деди, дейди.

– Не а, ичигиз алай толсун,
Жолкыдырла! – деди, дейди.
– Кел, жууукъ бол, Нарт неме! – деп,
Айтды, дейди, Къарт эмеген.
– Жууукъ болгъа бизничагъа,
Къайда заман сизничагъа!

« – Ай, заман а табарек, – деп, –
Бек женгил а къабарек», – деп, –
Ичлеринден алай-алай
Этдиле, дей.

«Къонакъла» да аунай-аунай
Жетдиле, дей.
– Кел, тюш, къонакъ, толу тилли!
Атынгы да солут, – делле.

– Ай, къой, кете барайыгъ а,
Ишибизге къарайыгъ а!
– Ой, къой, ишни этерсиз, – деп. –
Къайтыгъыз да, кетерсиз! – деп...
– Ой, барырса! – делле, дейди. –
Тюш, арыпса, – делле, дейди.

Нарт да кери бурарагъ а...
Деу да гюрен турурагъ а:
– Къонакъ, алай этме! – делле. –
Къол таш атмай кетме, – делле. –

Хош келгеннге тиймейбиз, – деп, –
Таш атдырмай иймейбиз, – деп.
– Тюшчю, маржа, эрча, – делле, –
Атынгы да берчи, – делле.

Нарт да:
– Къой-къой, бермейме, – деп, –
Таш ата да билмейме, – деп.
– Юйретирбиз! – делле, дейди.
– Сюйретирбиз! – делле, дейди.

Аз къатыла атха, дейди,
Къарашауай айтхан эди:
«– Хайда, маржа, боз алашам,
Турма, маржа, оз, алашам!»

«– Ай, Нарт ием, жол бермейле,
Къарайма да – жибермейле,
Аталмасанг ташны, – деди, –
Мен атарма».
«– Ахшы», – деди.

Ол эмеген деучюкле да
Къууаныб а айта элле:
– Ойра! – делле. – Къайтды! – делле.
– Ойра-ойра, атлы къабын!
– Ойра-ойра, татлы къабын!

ЭЛСЮЕР КЪУШ

Ахматны кёгюрчюнлеринден иги кёгюрчюн битеу бизни тау ауузда да болмаз. Къаллай узакъгъа элтип бошлакъ да, биз келирге юйде турурла. Кеслерин да анга бек тамата къарындашлары Шамшудин бергенди. Аны аскерге алгъандыла да, ол а кёгюрчюнлерин Ахматха къойгъанды. Да, Ахматха къоймай, эгечлеринеме къоярыкъ эди – алагъа кёгюрчюнле керек да туйюлдюле!

Ортанчы къарындашлары Мажмудин а терекледен башха бир затны юсюнден селеширге да суймейди. Кесигиз соруп окъуна кёрчюгюз – терек бахчачыла къачан, къаллай тюрлю жемиш ёсдюрюп башлагъанларын башдан-аякъ санар. Тереклени юсюнден бир къадар китабы барды да, окъуп да бошаялмазса!

Алыгъыз десем, юйде манга да кёгюрчюнле сатып аллыкъ эдиле. Алай бизни элде жукъну сатмаучудула. Не алайлай бериучюдюле, неда бермей къоюучудула. Манга киши да кёгюрчюнюн бермегенди. Ахматха бек тамата къарындашы бергенди. Мени къарындашым а менден кичиди, таматаларым

а къуруда эгечледиле. Кесим да алыкъа нени бегирек суйгеними билмейме.

Кесибизни оюнчу Акъкъашчыкъны суйгенден окъуна болур – мен бузоулары бек жаратама. Ата бла жайлыкъгъа чыкъсам а, артха къайтырыгъым да келмейди, ол ариу бурма къозучукъланы кютюп айланырыгъым келеди. Атамы къарындашы Шаухал шофёрду, аны бла бир жары барып къайтсам а, кече тюшюмде къуруда машинала жюрютюп айланама.

Айта турама да – мен алыкъа нени бегирек суйгеними тюз билалмайма. Ахмат а – биледи. Алай ол къуруда кёгюрчюнле бла ойнап тургъан сунмагъыз, – кёбюсюнде Мажмудинни биргесине айланады. Тереклеге къарап неда агъачха барып къайтсала уа, кёгюрчюнлерине къарайды.

Биз кесибизни классны жашлары бла алагъа келгенибизде, Ахмат чардакъда алыкъа уча билмеген кёгюрчюн балаларыны тюплерин ариулай тура эди. Ол бизни орамдан бурулгъаныбызлай окъуна кёрген болур эди, алай бери тюшерге уа ашыкъмады. Кёп сакълатды.

Ол аны алгъаракъдан да эслеген болур эди, арбазгъа киргенлей а, Салих, къолун кёзлерине салкъынлыкъ этип, кёпге дери

кёкге къарагъанлай турду. Неге сейир этеди бу деп, ары мен да къарадым. Бирси жашла да башларын кётюрдюле.

Кёк кём-кёкдю. Анда ыннаны юзмелт кыйыры тенгли бир акъ булутчукъ окъуна жокъду. Ол алай кенг, таза кёкню бийигинде бир деменгили къуш жангыз кеси, къанатларын къагъаргъа унутуп кыйгъанча, шош жюзеди.

– Ол къушну бир къанатыны узунлугъу мени къулачым тенгли болурму? – деп сорду Салих, къушну къанатын ёнчелерге узалгъанча, къулачын кере.

– Алай гитчечиг а сунмайса къулачынгы! – деди Жамал.

– Ол-ло-ох, не уллу къушду, алан, керти да! – деп сейирсинди Алим.

– Ол бизникиди! – деди Ахмат юй башындан.

– Не затды сизники?

– Къушму дейсе?

Жашла Ахматны ойнагъанын не да кёлю бла айтханын айырмадыла.

– Къызгъанч болма, Ахмат! – дедим мен.

– Ы-ы? – деп, не айтханымы да иги ангыламай, мен аны бек ариу кёгюрчюнюн тилеген кибик кыйырылды ол манга.

– Къушха сугъанакълыкъ этме, сени кёгюрчюнлеринг да барды! – дедим мен.

– Ол къуш бизникиди! – деп тохтады Ахмат.

Жашла ийнанган болмаз эдиле – бири бир сёз айтмады. Керти окъуна – адамны кёкде къушу боламыды?

– Мени аппам айтханды: ол къуш бизникиди! – деди ол, тюшюп келип, сора кеси да алайда уа турамыды

дегенча, кёкге къарап, къатыбызгъа олтурду. – Эртте, эртте бизни жайлыкъларыбызгъа душман чапханды дейдиле. Ол заманда алайда Элсюер деп бир жашдан башха адам болмагъанды.

Элсюер душмандан къркъмагъанды, аны бла кеси жангыз сермешгенди. «Жаным сау болуп, кесибизникиле жетгинчи, душманны Туугъан жериме жибермем! – деп сюелгенди. Алай анга болушлукъ келмегенди. Душманны чапханын киши билмегенди.

Элсюер алайда жанын берсе уа, душманны чекден ётгенин жамауатха ким айтыр? Жукъ да билмей тургъанлай жетип къалса, мамыр халкъгъа душман къаллай зарауатлыкъ сынатырыгъын да ангылайды.

Сермеш кызады. Душманны тыяргъа Элсюерни кючу жетмей башлайды. Алайлай Элсюер, жаннган отча, ёрге суурулуп, кёкге чыгып кетеди да, къуш болуп учады. Душманны жетип келгенин да билмей, мамыр ишин эте жашагъан халкъгъа хапар билдиреди.

Халкъ, бир адамча кётюрюлюп, душманны энди кыйтып бу жерлеге келмезча ууатханды. Элсюер анга асыры къууаннгандан, къанатлылай къалып, чеклени сакъларгъа суйгенди. Андан бери Элсюер къушну туудукъларыны хар тёлюсю, кесини баласын биргесине айландырып, тийре бла танышдыргъан этеди. Ала чекчи къушладыла. Дунияда аланы кёлери жетмеген жер жокъду. Аланы бири кёкде болгъан къадар энди бизни Туугъан журтубузгъа душман чабаллыкъ туююлду.

ТЮРКГЕ БАРЫП КЪАЙЫТХАНДАН СОРА ТУУГЪАН САГЪЫШЛА

Кёп болмай мен, ахлуларым
бла Тюркге барып, анда тенгиз
жагъасында солуп къайытханма.

Акъ мамукъгъа ушагъан булут-
ланы башы бла учуп бара, бийик-
ден энишге къарап, юйле, таула,
башха мекамла сабий илпяулача,
жолла уа халычыкълача кёрюнюп,
ол сейир-тамашадан, ол къудурет-
ден кёзюмю алалмай, самолётну
терезесине жабышып къалгъанча,
халым алай эди.

Сагъат бла жарым тенгли
замандан «темир къушубуз»,
акъырын-акъырын бийикден эниш-
ге тюше келип, Анталияны аэро-
портунда чырмаусуз жерге къонду.

Экисагъатлыкъ жолну къора-
тып, кече бир онлада бизни Сиде
шахарны «Калидо Морис» отелине
келтирдиле. Кече бизге деп хазыр
этилип тургъан отоугъа ашырдыла
да, анда орналдыкъ.

Эрттенликде, ауузланган да
этип, къонакъ юнню тегерегине-
башына бир къарайыкъ деп чыкъ-
дыкъ. Несин айтаса – бек алапат,
бек ариу! Арбазында уллу, ариу
ишленген бассейнни сууу асыры
тазадан, тюрю мермер ташладан
сырылгъаны кёрюнюп тура эди.

Беш къатлы къонакъ юнню тегерегин сарыуул (кипарис), кёкназ (ель), байрым (пальма), назыл (туя) дагъыда биз жашагъан жерледе ёсмеучю башха терекле къуршлап, аны болгъанындан да айбат эте эдиле.

Биз тенгиз жагъагъа жетгенде, ол бизге сабыр халда тюбе-
ди. Жашилдим кёк суу, не затны
юсюнден эсе да сагъыш этгенча,
шош эди, сютча жылы. Алай ол,
жомакъда айтылгъан къол тир-
менчик бу тенгизге тюшген кибик,
бек тузлу эди. Ол жомакъ эсигиз-
демиди? Эртте заманлада эки
къарындаш жашап болгъандыла.
Аладан къарыусузурагъыны къол
тирменчиги бар эди, бурса, не зат
суйсе, аны бериучю. Бай къарын-
даш, зарланып, тирменчикни ур-
лап, кемеге минип, къачып бара
болгъанды. Къаллайла болгъан
эсе да, тирменчикин къолундан
суугъа тюшюргенди. Сууда бу-
зулуп, ырысхыны орунуна ол туз
тёгюп тургъанды. Тенгизледе суу-
ла аны ючюн тузлудула деп, алай
айтылады ол жомакъда.

Сууда иги кесек туруп, жагъагъа
чыкъдыкъ. Кюннге да тынгылай,

суудан зауукъ ала билгенлеге сукъланып къарайбыз. Мен а, бирде кеси сагъышларыма кетип, кесим кесиме кѣп соруула бере-ме. Тюркню Алания шахарына ол ат не бла байламлы аталгъан болур дейме. Сора, тенгизни де-менгилигине сейир эте, бу къый-ыры-чеги болмагъан тенгиз нен-ча ёмюрню сюрюп келе болур? Бу жерле ненча урушдан-сермеш-ден къутулуп жетген болурла бу ырахат кюнлеге деп да айтама. Ай, медет, жууаб а табалмайма.

Къонакъ юйню арбазында бас-сейиннге кирип тургъанымлай, къызчыгъы бла бирге бир жаш тиширыучукъ да киреди суугъа. Мычый да турмай, ол манга: «Сен къайдан келгенсе, туркишми-се?» – деп сорады. Мен да, соруу-уна жууап берип: «Айып этме, сен а къайданса?» – деп сордум. Ан-карадан болгъанын айтханда, дун-ия таныгъан Къайсыныбыз эсиме келди да, мен: «Билемисе, сизни шахарны культура паркларындан бири бизни Къайсынны атын жю-рютеди? Ата Тюркню тамырлары Кавказда да бардыла. Ала къа-рачайлыла бла малкъарлылады-ла», – дедим да, ушакъ нѣгерим, бек сейир этип: «Мен ары барып, аланы кѣрмей къоймам», – деди. Бизни ушагъыбызда мени бек къууандыргъан зат не болду деп сорсагъыз, – бизге тилманч керек болмагъаны! «Ненча тил билсенг, сен анча адамса», – деп айтыла-ды, аны тюзлюгюне тюшюндюм.

Тюркде сатыу-алыуда кѣп орус-лу тиширыула ишлейдиле. Аладан биз тюбегенлени барысы да тюрк

тилде уста сѣлеше эдиле. Сабий-лерине окъуна тюркча болмаса сѣ-лешмей эдиле. Мени уа акъылыма алай келеди: кѣрчю, башха мил-летлени тиширыулары тюркюле бла юйленип, сабийлерине алача сѣлешгенлерин. Мен алагъа ыспас этдим, бизде Нальчикде жашагъан таулулада уа ол зат эсленмейди – сабийлери ѳз тиллерин билмей-диле. Тенглешидирип башласакъ, жаныбыз къыйналады. Кѣргенме, сукъланганма Тюркде жашагъан башха халкъла тюрк тилге къалай намыс бергенлерине. Дагъыда быллай ишге тюбедик: Тюркде бир ыйыкъ солуп, Анталияны аэропор-туна келебиз. Бизни аллыбызда сюелген къабартылы эркегырыу паспортун узатханында, пост-да олтургъан тюркча сѣлешеди. Жерлешибиз аны ангыламайды. Орусча уа тюркю да ангылатал-майды. Сора мен къабартылы кишиге тилманчлыкъ этеме да, ол жумушуна кетеди, постдагъы уа, бизге айланып, ыразылыгъын билдире ышарады. Къайдан бол-гъаныбызны билгенде уа, бютюн-да жарыкъ болады.

Тюркден юйге кете туруп, ахыр умутум ол болду – Нальчикдеги, аны тѣгерегинде жашагъан ата-анала бла, ана тилден, адабиятдан окъутхан устазла бла да биригип, ана тилибизни тюркюлеча багъа-лай, сакълай билирча, ёсе келген сабийлени тилибизни сакъларгъа, анга сакъ болургъа юйретиу ишни къолгъа алыргъа.

**АЛТУУЛАНЫ Зухра.
Нальчик шахарны 3-чю
школуну устазы.**

КЕРТИ ЁТЮРЮК

Жашчыкъ бла кызычыкъ юй алда ойнай болгъандыла да, сора экиси да ёчешген этгендиле: ийнандырырча, ким иги керти ётюрюк айтса деп. Ийнандырырча! Сора жашчыкъ айтханды:

– Мени аппамы, – дегенди, – аллай халжары барды, – дегенди, – ол жоргъа аты бла танг атмай чыкъса, бир жанындан экинчи жанына кючден жетеди, – дегенди, – узундан. Ичи уа малдан топпа-толуду! – дегенди.

Кызычыгъ а:

– Мени аммамы уа аллай урчугъу барды, – дегенди, – юй алда урчукъ ийире тургъанлай, жауун жауарыкъ болса, урчугъу бла узалып, булутланы бирин ары, бирин бери этип, жайып къояды!

Сора жашчыкъ:

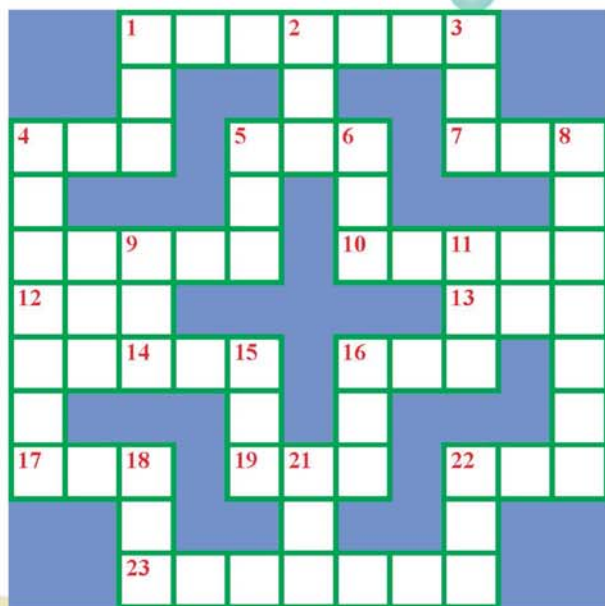
– Ётюрюк айтма! – дегенди. – Къайда тутады аллай узун урчукъ-ну?! – дегенди.

– Сени аппангы халжарында!

УЛАКЪЛАНЫ Махму

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Кьуллугъу – атла кютген. 4. Юйде сыйлы жер. 5. Ол жетмесе, ат да, ёгюз да тарталмайды. 7. Гебенни тартсала, неси кьалыр? 9. Жай – эсинге тюшмеген, кьыш – юсюнгден тюшмеген. 10. Кече кьонар, кюндюз учар. 12. Шишлик да дерле, тишлик да дерле. 13. Ол да юсге кьапланнган затды. 14. «Шуёх» дегеннге бирле алай айтып да кьоядыла. 16. Кёзюне алай болуп тюшсенг да, уумаз. 17. Кюз арты, башха сёз бла. 19. Тау тюбюнде – жарты кьалач. 22. Кьонакь келсе, ол келир. 23. Сабийлик, жашлыкь...

ЁРЕСИНЕ: 1. Оюлур. 2. Кьаза кетсенг, суу чыгьар. 3. Оюнда: «..., тутдумму!» – деп да айтырла. 4. Дин ахлула: андан жаратылгьанбыз дерле. 5. Бир алтын жюзюгом барды да, сау дунияны жарытады. 6. Тау башында – кьара агьач. 8. Малла жыйылыучу жер. 9. Жерде чиримез, сууда эримез. 11. Бир акь жабыуум барды да, саулай жерни жабады. 15. Ол кьошулмай, жомакь болмаз. 16. Тама-тама кетсе, не болур? 18. Заман, кезиу. 21. Осу (аллайы) болмагьан жашха – «жюгенсиз ат» дегендиле. Хар аскерчи аны этер. 22. Этни тузлап кьургьакьсытсала, ол болур.

9-чу санында (2018) басмаланнган СЁЗБЕРНИ ЖАУАБЫ

ЭНИНЕ: 1. Харх. 3. Тала. 5. Алаша. 8. Тау. 9. Нал. 10. Анака. 11. Хан. 12. Чам. 14. Абачы. 17. Уруш. 18. Кьырс.

ЁРЕСИНЕ: 1. Хант. 2. Хал. 3. Таш. 4. Ажал. 5. Ауана. 6. Ауара. 7. Аначы. 11. Хапу. 13. Манс. 15. Баш. 16. Чыкь.

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей «НЮР» («Свет») № 10-2018 г.

Выходит с января 1982 года
На балкарском языке

Учредитель:
Государственное казённое учреждение Кабардино-Балкарской Республики «КБР-Медиа»

И.о. главного редактора
А. А. САБАНЧИЕВА

Редколлегия:
А. БЕГПЕВ
М. БЕШПАЕВ
Т. БИТТИРОВА
Ж. ГУЗЕЕВ
Ф. МАМАЕВА
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Оформление
И. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и вёрстка
А. МИЗНЕВОЙ

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Кабардино-Балкарской Республике Рег. ПИ № ТУ07-00124 от 11.01.2018 г.

Сдано в набор 05.09.2018
Подписано в печать 05.10. 2018 г.

Выход в свет 31.10. 2018 г.
Формат 60x90 1/8

Бумага мелованная
Гарнитура литературная
журнальная рубленая

Печать офсетная

Усл. кр.-отт. 8

Усл. печ. л. 2

Уч.-изд. л. 2,7

Тираж 1490 экз.

Заказ № 217

Индекс 73908

Стоимость одного номера по подписке через ФГУП «Почта Россия» – 13,87 руб.; за 6 месяцев – 83,22 руб.

Адрес редакции: 360017,
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
Тел.: 42-37-27; 42-14-19.
aripa.sabanchieva@mail.ru

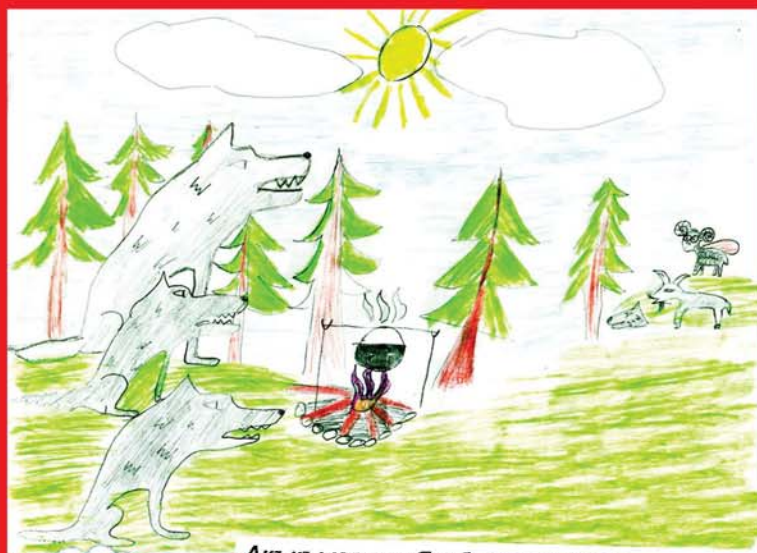
Адрес издателя: 360017
г. Нальчик, пр. Ленина, 5.
ГКУ «КБР-Медиа».
Дом печати.

Отпечатано в типографии
ООО «Тетраграф»
360000, КБР, г. Нальчик,
пр. Ленина, 33

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленного электронного оригинал-макета.

Лёлюкаланы Руслан. Нальчик ш. 3-чю школ, 4-чю класс.

Акькьызланы Якуб. Нальчик ш. 3-чю школ, 4-чю класс.

Муртазланы Алия. Нальчик ш. 3-чю школ, 4-чю класс.
«Бёрю бла кьой» деген жомакьгъа кёре.